

THE MODEL DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY LEARNING PROCESS RELATED TO COMMUNITY ENVIRONMENTAL MANAGEMENT

CHAINARONG KAEWJUMNONG 4836868 SHED/D

Ed.D. (ENVIRONMENTAL EDUCATION)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PORNTIDA VISAETSILAPANONTA, Ph.D., ORANUT PACHEUN, Dr.P.H., KRAICHAT TANTRAKARNAPA, Ph.D.

ABSTRACT

The objectives of this research was to develop a participatory learning process model related to community environmental management, the study factors effecting the participatory learning process related to community environmental management, and evaluate the effectiveness of the participatory learning process model related to community environmental management. This research was action research. There were three sample groups comprising Group 1. local people, Group 2. leaders, and Group 3. agency representatives. The researcher used the participatory learning process comprising interviews, group discussions, and group meetings together with survey research using questionnaire and interviews.

Research results showed that use of the participatory learning process had six steps comprising: Step 1 – searching, for problems and the causes of problems, Step 2 - analyzing the causes of the problems, Step 3 - planning solution for the problems, Step 4 - making a Community Master Plan, Step 5 – action, and Step 6 - evaluation. Stakeholders were concerned about the perceived information, really understood community environmental problems, jointly learned and understood, increasingly knew themselves by considering the past and the future, self analyzed their strengths and weaknesses, learned about real problems, perceived existing social capital, which could be used for preventing problems, and giving solutions to the community environment leading to a Community Environmental Management Master Plan with Four Strategies, of Community Environmental Development, and Ten Activity Plans. After studying the factors affecting the participatory learning process related to community environmental management, the researcher found that the female group, a group who used to receive training and attended the meetings/seminars on community environment, and the group most in need of community environmental management, affected the participatory learning process related to community environmental management with a statistical significance of 0.05. A group living in the area for 31 years, or more, and a group with knowledge at the medium level, affected the participatory learning process related to community environmental management with a statistical significance of 0.01. After evaluating the effectiveness of the participatory learning process model it was found that the way the participatory learning process model was related to community environmental management in general was considerable.

Further research recommendations are as follows; related agencies and people concerned, especially the Local Government Organizations, have to be at the center and cooperate with internal and external agencies in systematically managing community environments, they should also think of the quality of life for the community, should develop information systems at the community center, support community activities which stimulate community environmental management, and provide a shared learning stage. To enable leaders to have strength and understand community situations and information. Related agencies should also develop leaders who have potential and systematic management to bring about sustainable development of the community environment.

KEY WORDS: MODEL DEVELOPMENT/ PARTICIPATORY LEARNING PROCESS/
COMMUNITY ENVIRONMENT/ COMMUNITY ENVIRONMENTAL
MANAGEMENT

220 pages.

การพัฒนาารูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน

THE MODEL DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY LEARNING PROCESS RELATED TO COMMUNITY ENVIRONMENTAL MANAGEMENT

ชัยณรงค์ แก้วจันทน์ 4836868 SHED/D

ศษ.ด. (สิ่งแวดล้อมศึกษา)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: พรธิดา วิเศษศิลป์านนท์, ปร.ด., อรุณฯ ภาชีน, Dr.P.H., ไกรชาติ ตันตระการอาภา, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาารูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและประเมินประสิทธิผลรูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ ประชาชนในพื้นที่ กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มผู้นำ และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นตัวแทนของหน่วยงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมกลุ่ม ผวนกกับการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ได้แก่ แบบสอบถาม ประมวลการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า การใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมี 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนแก้ไขปัญหา ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำแผนแม่บทชุมชน ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติการ และขั้นตอนที่ 6 การประเมินผล มีผลทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้ข้อมูลและเข้าใจสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างแท้จริง สามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างเข้าใจ ส่งผลให้ชุมชนรู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น จากกรมองย้อนอดีต การมองถึงอนาคต การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง การเรียนรู้ปัญหาที่เป็นจริง รวมทั้งได้รับรู้ถึงทุนทางสังคมที่มีอยู่ สามารถนำมาช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาล้อมชุมชน นำไปสู่การจัดทำแผนแม่บทการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน มี 4 ยุทธศาสตร์ มี 10 แผนงานกิจกรรม และจากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน พบว่า กลุ่มที่เป็นเพศหญิง กลุ่มที่เคยได้รับการอบรม/ประชุม/สัมมนาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมชุมชน และกลุ่มที่มีความต้องการของชุมชนต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับสูง มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 31 ปีและมากกว่า และกลุ่มที่มีความรู้ในระดับปานกลาง มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการประเมินประสิทธิผลรูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่าภาพรวมประสิทธิผลของรูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอยู่ในระดับประเมินมาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือ หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมอบบทบาทสำคัญทั้งเป็นแกนกลางและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างเป็นระบบ และควรคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของชุมชนด้วย รวมทั้งควรมีการพัฒนาาระบบข้อมูลไว้เป็นศูนย์กลางของชุมชน พร้อมให้การสนับสนุนกิจกรรมชุมชนที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน การมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การทำให้แกนนำมีความเข้มแข็งและเข้าใจสถานการณ์ข้อมูลของชุมชน จึงควรมีการพัฒนาแกนนำที่เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพ และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบจะก่อให้เกิดการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืนตลอดไป